

משום דאמר קרא גבי מועד "ולא ישמרנו", והכי קאמר: שוב אין לו שמירה לזה, כלומר: אפילו ישמרנו, ישלם אם יזיק.

אמר תמה ליה אביי לרבה: אלא מעתה, כפירושך בכתוב, וכי הא דכתיב [שמות כא לג]: "וכי יפתח איש בור, או כי יכרה איש בור ולא יכפנו, ונפל שמה שור או חמור. בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו" נמי נאמר שפירוש הכתוב הוא: שוב אין לו כיסוי לזה! ולמדנו, שאפילו אם יכסה את הבור יתחייב לשלם אם יפול שמה שור או חמור!?

וכי תימא, הכי נמי! אכן כך הוא הדין שהכורה או אפילו הפותח בור, (1) שוב אין מועיל לו כיסוי!?

והתנן בהדיא לא כן:

דתנן: כסחו — הכורה או הפותח את הבור — לבור שכרה או פתח כראוי, ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור, הרי שהכיסוי מועיל.

אלא מכח קושיא זו אמר אביי:

היינו טעמיה דרבי אליעזר, שאין מועלת שמירה למועד לפוטרו מן התשלומין:

כדתניא: רבי נתן אומר:

מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו, ומנין שאל יעמיד אדם פולם רעוע בתוך ביתו, כיון שהעולה עליו מסתכן ליפול —

שנאמר: "ולא תשים מיים בביתך".

ואף גבי שור מועד — שהוא ככלב רע — מה שאמרה תורה "ולא ישמרנו", היינו ולא יקיימנו. (2)

הדרן עלך שור שנגח ארבעה וחמשה

2. נתבאר על פי רש"י; והקשו התוספות: אם כן גם גבי בור נאמר כן?! ותירצו: דבור אית ליה תקנתא טפי כשמכסהו כראוי משור נגחן.

ועוד תירצו: שאם כי בתחילה הבינה הגמרא, שרבי אליעזר מחייב בתשלומין אפילו שמרו שמירה מעולה, מכל מקום לפי אביי, מועילה שמירה מעולה לפוטרו, ואף שחייב הוא לשוחט; ומיהו שמירה פחותה אינה מועילה, מדאוסר רבי אליעזר לקיימו, "ולהכי אמר לעיל [מה ב], הא מני רבי אליעזר היא".

ביאור סוף דבריהם הוא: בברייתא לעיל מה א מבואר [כפי שפירשה הגמרא], שהשוכר ששמר שמירה פחותה, והמית השור את האדם, הרי השוכר משלם כופר לניזק, ודמי שור לבעליו; והוקשה לגמרא: מחד גיסא אנו

ב. נסתפקו התוספות: האם דוקא נקט [ימין ושמאל, ולא אמר: "מועד לקרן זו אינו מועד לקרן זו"], ולפי שקרן ימין מזומן להזיק יותר מקרן שמאל, אבל מועד לקרן שמאל כל שכן דמועד לקרן ימין, או שמא אינו מועד, ואורחא דמילתא נקט.

1. יש להסתפק, אם הסלקא דעתין הוא, שהפותח בור אינו נפטר בהחזרת הכיסוי למקומו עד שיסתמנו.

או שהסלקא דעתין הוא, שאינו נפטר עד שיעשה כיסוי חזק כמו הראשון, וללמד, שאם פחות הוא מן הראשון, אף שכיסוי טוב הוא ומיקרי "שמירה", מכל מקום אינו פטור.